

ความสัมพันธ์ระหว่างสาขาวิชากับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลาออก ของนิสิตคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

The Relationship Between Field of Study and Factors Affecting the Decision to Resign Liberal Arts students University of Phayao

โสภิตา สุทณะ^{1*}
Sopida Suttana^{1*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการลาออกของนิสิต 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการลาออกของนิสิต กลุ่มตัวอย่างคือ นิสิตระดับปริญญาตรี ลาออกจากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ซึ่งมีทั้งหมด 7 หลักสูตร ในปีการศึกษา 2563 จำนวน 42 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ การศึกษาข้อมูลและวิธีทางสถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติสหสัมพันธ์ของสเปียร์แมน ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อการลาออกของนิสิต สรุปรจากค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของนิสิตโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ลำดับที่ 1 ปัจจัยด้านครอบครัวและภูมิภาคนาของนิสิต อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48, SD = 0.50$) ลำดับที่ 2 ได้แก่ ปัจจัยด้านแรงกระตุ้น แรงจูงใจ ความถนัด ผลการเรียนของนิสิต อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.94, SD = 0.49$) และ ลำดับที่ 3 ได้แก่ ปัจจัยด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.42, SD = 0.61$) 2) ความสัมพันธ์ระหว่างสาขาวิชา กับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลาออก พบว่า สาขาวิชา กับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลาออก มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าระดับความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก

คำสำคัญ: ปัจจัย การลาออก นิสิต

Abstract

This research The objectives were 1) To study the factors affecting the student's resignation. 2) To study the relationship between the factors affecting the student's resignation. The sample group was Undergraduate students resign from School of Liberal Arts University of Phayao. There are a total of 7 courses in the 2020 academic year of 42 students. Which are selected by specific selection. The instrument used to collect data was a 5-level estimation questionnaire. Data study and statistical methods used including percentage, frequency, mean, standard deviation and testing the hypothesis with Spearman's correlation statistics. The results showed that. 1) Factors affecting the student's resignation are summarized from the average of the student's opinion level in descending order as follows : first family factors and domicile of students At the moderate level ($\bar{X} = 3.48, SD = 0.50$). The second was the factors of motivation, motivation, aptitude, academic results of students. at the moderate level ($\bar{X} = 2.94, SD = 0.49$). And the third was the curriculum factor, teaching management learning support at a low level ($\bar{X} = 2.42, SD = 0.61$). 2) The relationship between the field of study and the factors affecting the decision to resign was found that the field of study and the factors affecting the decision to resign. There was a statistically significant positive correlation at the 0.01 level with a very high correlation level.

Keywords: factor, student resignation

¹ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา พะเยา 56000

¹ School of Liberal Arts University of Phayao, Phayao, 56000

*Corresponding author: e-mail: waw.sopida@gmail.com

Received: June 12, 2022, Accepted: August 23, 2022, Published: January 17, 2023

บทนำ

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา เปิดสอนทั้งหมด 14 หลักสูตร โดยแบ่งเป็นหลักสูตรระดับปริญญาตรี 7 หลักสูตร ได้แก่ ศศ.บ.(ภาษาจีน), ศศ.บ.(ภาษาญี่ปุ่น), ศศ.บ.(ภาษาไทย), ศศ.บ.(ภาษาฝรั่งเศส), ศศ.บ.(ภาษาอังกฤษ) และหลักสูตรควบระดับปริญญาตรี 2 ปริญญาภายในคณะ ฯ อีก 2 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตร ศศ.บ.(ภาษาจีน) และศศ.บ.(ภาษาอังกฤษ), ศศ.บ.(ภาษาฝรั่งเศส) และศศ.บ.(ภาษาอังกฤษ) นอกจากนี้ คณะ ฯ ยังได้เปิดสอนหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาอีก 6 หลักสูตร ประกอบด้วยหลักสูตรระดับปริญญาโท 3 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตร ศศ.ม.(ภาษาไทย), ศศ.ม.(ภาษาอังกฤษ) , ศศ.ม.(ภาษาศาสตร์ประยุกต์) และหลักสูตรระดับปริญญาเอกอีก 3 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตร ปร.ด.(ภาษาไทย), ปร.ด.(ภาษาอังกฤษ) และ ปร.ด.(ภาษาศาสตร์ประยุกต์) โดยผู้วิจัยมุ่งศึกษานิสิตที่ลาออกในระดับปริญญาตรีทั้งหมด 7 หลักสูตร เท่านั้น ในปีการศึกษา 2563 มีนิสิตจำนวน 3,304 คน แบ่งเป็นระดับปริญญาตรีจำนวน 3,208 คน และระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 96 คน จะมีนิสิตระดับปริญญาตรีทุกชั้นปีทุกหลักสูตรลาออกจากการศึกษาคณะศิลปศาสตร์ จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 13.21 ของนิสิตทั้งหมด ทั้งนี้จำนวนนิสิตที่ลาออกย้อนหลัง 3 ปี ในปีการศึกษา 2560 จำนวน 132 คน ปีการศึกษา 2561 127 คน และปีการศึกษา 2562 108 คน (กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา, 2563)

การลาออกของนิสิต และการผันสภาพการเป็นนิสิตด้วยสาเหตุต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อคณะฯ หลายประการด้วยกัน เช่น ทำให้นิสิตเสียโอกาสในการเรียน กระทบต่อแผนการผลิตบัณฑิตและการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต การจัดสรรงบประมาณด้านทรัพยากรสภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้อ การจัดสรรบุคลากรในการดำเนินงานจัดการเรียนการสอน และการลาออกของนิสิตล้วนมีสาเหตุที่แตกต่างกันไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่ศึกษาสาเหตุเชิงลึกของการที่นิสิตตัดสินใจลาออกจกคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาและปรับปรุงแก้ไข แผนการผลิตบัณฑิต การพัฒนาคุณภาพบัณฑิต การจัดการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้อ ของคณะฯ ตลอดจนกระบวนการหรือกิจกรรมการพัฒนานิสิตให้มีประสิทธิภาพที่จะกระตุ้นให้นิสิตมีความต้องการที่จะสำเร็จการศึกษาจากคณะศิลปศาสตร์และลดจำนวนการลาออกของนิสิต

มีงานวิจัยหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้านการลาออกของนักศึกษา โดยสรุปสาเหตุการลาออกของนิสิต ดังต่อไปนี้

1. ด้านตัวของนิสิตเอง โดยสาขาที่เรียนไม่สอดคล้องกับความถนัดและความสามารถของตัวนิสิตเอง ไม่นัดในสาขาวิชาที่เรียน (ฐานิตาและคณะ, 2558; วรินทร์, 2560; สาวิตรี, 2562; สุกัญญา, 2562)
2. ด้านครอบครัวและบุคคลแวดล้อม นิสิตมีฐานะทางครอบครัวยากจนไม่สามารถส่งเสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาได้และไม่มีเพื่อนสนิทในคณะ (พิมพ์ผกาและคณะ, 2560; วรินทร์, 2560; ภาภรณ์ และจรรย์, 2562; สาวิตรี, 2562; สุกัญญา, 2562)
3. ด้านผู้สอน อาจารย์ผู้สอนเคร่งเครียดเกินไปรวมทั้งการมีพฤติกรรมอธิบายงานให้นิสิตเข้าใจได้ไม่ชัดเจน (พิมพ์ผกาและคณะ, 2560; วรินทร์, 2560; สาวิตรี, 2562)
4. ด้านสภาพแวดล้อมของสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยขาดแคลนทุนการศึกษาที่เพียงพอต่อความต้องการของนักศึกษา (โกมล, 2558; พิมพ์ผกา และคณะ, 2560; วรินทร์, 2560; สาวิตรี, 2562)
5. ด้านเกรดเฉลี่ยสะสมรายวิชา อาทิเกรดเฉลี่ยของวิชาบังคับ เกรดเฉลี่ยของวิชาเลือกและเกรดเฉลี่ยแรกเข้า (พัชรี และคณะ, 2557; ภาภรณ์ และจรรย์, 2562)
6. ด้านสภาพแวดล้อมด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน (โกมล, 2558; พิมพ์ผกา และคณะ, 2560; สาวิตรี, 2562)
7. ด้านได้ที่เรียนใหม่ สอบติดสถาบันอื่น (ณัทร, 2561) ด้านได้ที่ทำงาน และย้ายที่ทำงาน เนื่องจากสอบเข้าบรรจุทำงาน (สาวิตรี, 2562) ต้องการศึกษต่อสถาบันอื่น (ฐานิตาและคณะ, 2558)

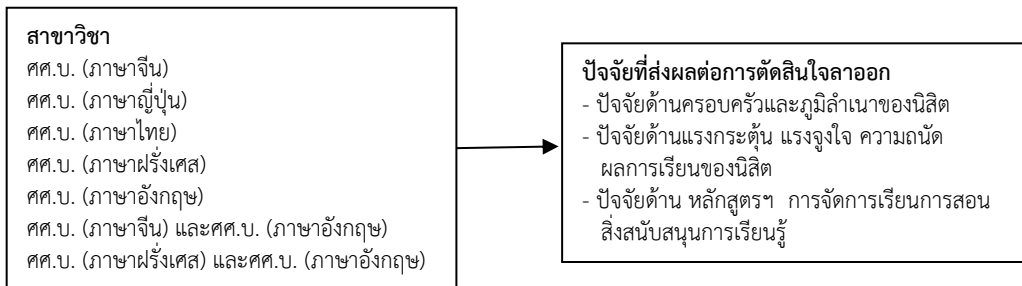
งานวิจัยครั้งนี้ มีการศึกษาเจาะลึกถึงสาเหตุการลาออกที่แท้จริงของตัวนิสิตจากการเก็บข้อมูลกับนิสิตที่ลาออก จากข้อมูลของมหาวิทยาลัย โดยการศึกษาวิจัยนี้จะทำให้ทราบว่า สาขาวิชาใดที่นิสิตมีการลาออกมากที่สุดและแก้ไขได้ตรงประเด็นมากขึ้น องค์ความรู้ใหม่ที่ได้อ คือ ผลการวิจัยที่ได้ทำให้ทราบสาเหตุเชิงลึกของการลาออก นำไปต่อยอดแก้ไขปัญหาการลาออกกลางคันของนิสิตคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ทั้งด้านนโยบาย การวางแผน และสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางด้านต่าง ๆ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการลาออกของนิสิตคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสาขาวิชา กับ ปัจจัยที่มีผลต่อการลาออกของนิสิตคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสาขาวิชา กับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลาออกของนิสิตคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ผู้วิจัยได้ออกแบบเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดของ สาวิตรี (2562) เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการลาออกของนิสิตคณะศิลปศาสตร์ ในปีการศึกษา 2563 โดยสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

H0 : สาขาวิชา มีความสัมพันธ์กัน กับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลาออก

H1 : สาขาวิชา ไม่มีความสัมพันธ์กัน กับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลาออก

ขอบเขตด้านประชากรกลุ่มตัวอย่าง

นิสิตระดับปริญญาตรีทุกหลักสูตรทุกชั้นปี สังกัดคณะศิลปศาสตร์ ที่ลาออกจาก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ในปี 2563 ซึ่งมีทั้งหมด 7 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตร ศศ.บ.(ภาษาจีน), ศศ.บ. (ภาษาญี่ปุ่น) , ศศ.บ. (ภาษาไทย) ,ศศ.บ. (ภาษาฝรั่งเศส) ,ศศ.บ.(ภาษาอังกฤษ) และหลักสูตรควบระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา ได้แก่ หลักสูตร ศศ.บ.(ภาษาจีน) และ ศศ.บ. (ภาษาอังกฤษ) , ศศ.บ. (ภาษาฝรั่งเศส) และศศ.บ (ภาษาอังกฤษ) ในปีการศึกษา 2563 จำนวน 100 คน ซึ่งมีสาเหตุดังนี้ พันสภาพ (ไม่ชำระเงินค่าลงทะเบียนเรียน) จำนวน 2 คน พันสภาพ (ไม่มาลงทะเบียนเรียน) จำนวน 21 คน ย้ายสาขา จำนวน 19 คน และลาออก จำนวน 58 คน ซึ่งผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสาเหตุเชิงลึกของนิสิตที่ยื่นใบลาออกโดยตรง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตระดับปริญญาตรี ลาออกจาก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ซึ่งมีทั้งหมด 7 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตร ศศ.บ. (ภาษาจีน), ศศ.บ.(ภาษาญี่ปุ่น), ศศ.บ. (ภาษาไทย), ศศ.บ. (ภาษาฝรั่งเศส) , ศศ.บ. (ภาษาอังกฤษ) , และ หลักสูตรควบระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา ได้แก่ หลักสูตร ศศ.บ.(ภาษาจีน) และ ศศ.บ. (ภาษาอังกฤษ) , ศศ.บ. (ภาษาฝรั่งเศส) และ ศศ.บ (ภาษาอังกฤษ) ในปีการศึกษา 2563 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 42 คน จาก 58 คนที่ยื่นใบลาออก การเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม การเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) (อรรวรรณ, 2558) เป็นตัวอย่างที่ยื่นใบลาออกโดยตรงจึงสนใจที่จะศึกษาสาเหตุเชิงลึกในการลาออกนอกเหนือจากที่มีข้อมูลบันทึกไว้ และเป็นกลุ่มตัวอย่างที่สามารถติดต่อได้จึงเป็นตัวอย่างที่เหมาะสมและครบถ้วน ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลาออกจากการศึกษาของนิสิตคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเรื่อง เพศ และสาขาวิชา เป็นแบบตรวจสอบรายการ และเติมคำลงในช่องว่าง

ตอนที่ 2 ถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้ นิสิตตัดสินใจลาออก (กลางคัน) จากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัวและภูมิสำเนาของนิสิต ปัจจัยด้านแรงกระตุ้น แรงจูงใจ ความถนัดและผลการเรียนของนิสิต และปัจจัยด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยใช้แนวคิดของ Likert' Five Rating scale (Likert, 1961) โดยให้เหมาะสมกับสภาพนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา ที่ทำการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลาออกจากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา เป็นแบบปลายเปิด (Open-ended Questionnaire)

การทดสอบแบบสอบถาม

ดำเนินการโดยการหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC : Index of item objective congruence) โดยการนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนในการให้คะแนน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนตั้งแต่ข้อ 1-11 ดังนี้ 0.67, 1.00, 1.00, 1.00, 0.67, 1.00, 0.67, 1.00, 1.00, 0.67, 0.67 เฉลี่ยเท่ากับ 0.84 (สุรพงษ์, 2551) และตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ด้วยการใช้สูตรสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.72 (ไพศาล, 2559)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขออนุมัติเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
2. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ทางโทรศัพท์กับนิสิตที่ลาออกจากคณะศิลปศาสตร์
3. ตรวจสอบความเรียบร้อยสมบูรณ์ของคำตอบเพื่อเตรียมนำไปศึกษาข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้การศึกษาข้อมูล

การศึกษาข้อมูลศึกษาด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป Microsoft Excel มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ทำการศึกษาโดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) และ ความถี่

2. ศึกษาข้อมูลระดับปัจจัยที่ทำให้ นิสิตลาออกจากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ดังนี้ ศึกษาข้อมูลระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลาออกของนิสิตจากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัวและภูมิสำเนาของนิสิต ปัจจัยด้านแรงกระตุ้น แรงจูงใจ ความถนัดและผลการเรียนของนิสิต และปัจจัยด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยสถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยมีหลักเกณฑ์การแปลความหมายของระดับคะแนน (บุญชม, 2545) ดังนี้ ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00, 3.51-4.50, 2.51-3.50, 1.51-2.50 และ 1.00-1.50 หมายถึง มีปัจจัยอยู่ในระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ

3. ศึกษาข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะ ประเด็นและข้อคำถามปลายเปิด (Open-ended) โดยใช้วิธีการศึกษาเนื้อหา (Content analysis) แล้วเรียงลำดับตามความถี่ของการตอบแบบสอบถาม

4. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการลาออกของนิสิตโดยใช้สถิติสหสัมพันธ์ของสเปียร์แมน การพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์โดยทั่วไปใช้เกณฑ์ดังนี้ (Hinkle, 1998) ค่า (r) ระดับของความสัมพันธ์ 0.90-1.00, 0.70-0.90, 0.50-0.70, 0.30-0.50 และ 0.00-0.30 มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก สูง ปานกลาง ต่ำ และต่ำมาก ตามลำดับ

เครื่องหมาย (+,-) หน้าตัวเลขสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จะบอกถึงทิศทางของความสัมพันธ์โดยหาก r มีเครื่องหมาย + (บวก) หมายถึง การมีความสัมพันธ์กันไปใน ทิศทางเดียวกัน (ตัวแปรหนึ่งมีค่าสูง อีก ตัวหนึ่งจะมีค่าสูงไปด้วย) r มีเครื่องหมาย - (ลบ) หมายถึง การมีความสัมพันธ์กันไปใน ทิศทางตรงกันข้าม (ตัวแปรหนึ่งมีค่าสูง ตัวแปรอีกตัวหนึ่งจะมีค่าต่ำ)

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการลาออกของนิสิต

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง เรียนในสาขาวิชา ศศ.บ. (ภาษาจีน) สาขาวิชา ศศ.บ. (ภาษาญี่ปุ่น) สาขาวิชา ศศ.บ. (ภาษาไทย) สาขาวิชา ศศ.บ. (ภาษาฝรั่งเศส) สาขาวิชา ศศ.บ. (ภาษาอังกฤษ) สาขาวิชา ศศ.บ. (ภาษาจีน) และศศ.บ. (ภาษาอังกฤษ) สาขาวิชา ศศ.บ. (ภาษาฝรั่งเศส) และศศ.บ. (ภาษาอังกฤษ) ตามลำดับ (ตารางที่ 1) โดยมีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจลาออกของนิสิตคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ พบว่า ปัจจัยด้านครอบครัวและภูมิฐานะของนิสิต อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$, $SD = 0.50$) รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านแรงกระตุ้น แรงจูงใจ ความถนัด ผลการเรียนของนิสิต อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.94$, $SD = 0.49$) และและน้อยที่สุด ปัจจัยด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.42$ $SD = 0.61$) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 1 ลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ	สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
เพศชาย		13	26.67
เพศหญิง		29	73.33
สาขาวิชา			
สาขาวิชา ศศ.บ. (ภาษาจีน)		9	21.42
สาขาวิชา ศศ.บ. (ภาษาญี่ปุ่น)		7	16.67
สาขาวิชา ศศ.บ. (ภาษาไทย)		4	9.52
สาขาวิชา ศศ.บ. (ภาษาฝรั่งเศส)		3	7.14
สาขาวิชา ศศ.บ. (ภาษาอังกฤษ)		11	26.19
สาขาวิชา ศศ.บ. (ภาษาจีน) และศศ.บ. (ภาษาอังกฤษ)		5	11.90
สาขาวิชา ศศ.บ. (ภาษาฝรั่งเศส) และศศ.บ. (ภาษาอังกฤษ)		3	7.14

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจลาออกของนิสิตคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา (n=42)

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจลาออก	\bar{X}	SD	ระดับ
1. ปัจจัยด้านครอบครัวและภูมิฐานะของนิสิต	3.48	0.50	ปานกลาง
1.1. ความพร้อมพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	4.83	0.37	มากที่สุด
1.2. การสนับสนุนของครอบครัว	3.03	0.66	ปานกลาง
1.3. การหย่าร้างของผู้ปกครอง	1.63	0.48	น้อย
1.4. ปัญหาด้านภูมิฐานะ	4.40	0.49	มาก
2. ปัจจัยด้านแรงกระตุ้น แรงจูงใจ ความถนัด ผลการเรียนของนิสิต	2.94	0.49	ปานกลาง
2.1. ความต้องการศึกษาของนิสิต	4.37	0.48	มาก
2.2. ผลการเรียนของนิสิต	2.50	0.50	น้อย
2.3. ปัญหาสุขภาพที่เอื้อต่อการเรียนการสอน	1.40	0.49	น้อยที่สุด
3. ปัจจัยด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้	2.42	0.61	น้อย
3.1. ปัญหาด้านเนื้อหา / โครงสร้างหลักสูตร	4.23	0.96	มาก
3.2. ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน	2.40	0.49	น้อย
3.3. ปัญหาด้านบุคลากร (อาจารย์ เจ้าหน้าที่)	1.50	0.50	น้อยที่สุด
3.4. ปัญหาด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ อาคารสถานที่ ห้องเรียน อุปกรณ์	1.53	0.50	น้อย
เฉลี่ยรวม	2.90	0.54	ปานกลาง

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจลาออกของนิสิตคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ นิสิตถูกครอบครัวบังคับให้เรียนซึ่งนิสิตไม่ชอบเรียนในหลักสูตร (จำนวน 10 คน ร้อยละ 23.81) หลักสูตรที่เรียนมีเนื้อหาที่ยากเกินไปนิตเรียนไม่ไหว นิสิตไม่มี

ความถนัดในหลักสูตร/สาขาวิชาที่เรียน รายวิชาภาษาอังกฤษที่นิสิตเรียนมีความยากมาก วิชาโทที่นิสิตเรียนมีความยากมากนิสิตจึงเรียนไม่ไหว (จำนวน 8 คน ร้อยละ 19.05) นิสิตมีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่าย (ไม่มีเงินจ่ายค่าเทอม) ลาออกเพื่อไปทำงานหาเงินช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในครอบครัว (จำนวน 7 คน ร้อยละ 16.67) นิสิตต้องการไปศึกษาในสถาบันอื่นที่มีชื่อเสียงกว่า (จำนวน 7 คน ร้อยละ 16.67) นิสิตต้องการย้ายไปเรียนในสถาบันการศึกษาใกล้บ้าน (จำนวน 6 คน ร้อยละ 14.28) นิสิตต้องการเรียนในหลักสูตรที่สามารถนำไปประกอบอาชีพในอนาคตได้ เช่น พยาบาล เภสัชกร ทันตแพทย์ บัญชี (จำนวน 2 คน ร้อยละ 4.76) และ ปัญหาด้านสุขภาพที่เอื้อต่อการเรียนการสอน (จำนวน 2 คน ร้อยละ 4.76) ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ศึกษาข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะ ประเด็นและข้อความปลายเปิด (Open-ended) โดยใช้วิธีการศึกษาเนื้อหา (Content analysis) แล้วเรียงลำดับตามความถี่ของการตอบแบบสอบถาม

สาเหตุการลาออก	จำนวนนักศึกษา (คน)							รวม	ร้อยละของทั้งหมด
	สาขา*								
	A	B	C	D	E	F	G		
1. นิสิตถูกรอครอบครัวบังคับให้เรียนซึ่งนิสิตไม่ชอบเรียนในหลักสูตรดังกล่าว	3	3	1	0	2	1	0	10	23.81
2. หลักสูตรที่เรียนมีเนื้อหาที่ยากเกินไปนิสิตเรียนไม่ไหว นิสิตไม่มีความถนัดในหลักสูตร/สาขาวิชาที่เรียน รายวิชาภาษาอังกฤษที่นิสิตเรียนมีความยากมาก วิชาโทที่นิสิตเรียนมีความยากมากนิสิตจึงเรียนไม่ไหว	3	1	0	0	3	0	1	8	19.05
3. นิสิตมีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่าย (ไม่มีเงินจ่ายค่าเทอม) ลาออกเพื่อไปทำงานหาเงินช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในครอบครัว	1	1	0	0	3	2	0	7	16.67
4. นิสิตต้องการไปศึกษาในสถาบันอื่นที่มีชื่อเสียงกว่า	3	0	0	2	0	1	1	7	16.67
5. นิสิตต้องการย้ายไปเรียนในสถาบันการศึกษาใกล้บ้าน	0	2	0	0	3	1	0	6	14.28
6. นิสิตต้องการเรียนในหลักสูตรที่สามารถนำไปประกอบอาชีพในอนาคตได้ เช่น พยาบาล เภสัชกร ทันตแพทย์ บัญชี	0	0	0	0	2	0	0	2	4.76
7. ปัญหาด้านสุขภาพที่เอื้อต่อการเรียนการสอน	0	0	2	0	0	0	0	2	4.76
รวม	10	7	3	2	13	5	2	42	100

* สาขาที่เรียน A: ศศ.บ. (ภาษาจีน), B: ศศ.บ. (ภาษาญี่ปุ่น), C: ศศ.บ. (ภาษาไทย), D: ศศ.บ. (ภาษาฝรั่งเศส), E: ศศ.บ. (ภาษาอังกฤษ), F: ศศ.บ. (ภาษาจีน) และ ศศ.บ. (ภาษาอังกฤษ), G: ศศ.บ. (ภาษาฝรั่งเศส) และ ศศ.บ. (ภาษาอังกฤษ)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างสาขาวิชากับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลาออก

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสาขาวิชากับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลาออกสาขาวิชาและปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลาออก มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าระดับความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก ($r = 0.9976$) (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 แสดงการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสาขาวิชา กับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลาออก ($n = 42$)

สาขาวิชา	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลาออก	
	ค่าสหสัมพันธ์	
	ค่าสหสัมพันธ์	0.9976
	p	0.000000
	ระดับความสัมพันธ์	สูงมาก

*ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการลาออกของนิสิต สรุปจากค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของนิสิตเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ พบว่า ปัจจัยด้านครอบครัวและภูมิลำเนาของนิสิต อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$, $SD = 0.50$) รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านแรงกระตุ้น แรงจูงใจ ความถนัด ผลการเรียนของนิสิต อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.94$, $SD = 0.49$) และน้อยที่สุด ปัจจัยด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.42$ $SD = 0.61$)

2. สรุปลความสัมพันธ์ระหว่างสาขาวิชา กับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลาออก สาขาวิชา กับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลาออก มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าระดับความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก ($r = 0.9976$)

อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ปัจจัยที่มีผลต่อการลาออกของนิสิตที่ส่วนใหญ่เป็นปัจจัยด้านครอบครัวและภูมิฐานะของนิสิต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 ซึ่งสอดคล้องกับแบบสอบถามปลายเปิด นิสิตถูกรบกวนด้วยปัจจัยด้านครอบครัวบ้างทำให้เรียนซึ่งนิสิตไม่ชอบเรียนในหลักสูตรดังกล่าว ร้อยละ 26.66 นิสิตมีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่าย (ไม่มีเงินจ่ายค่าเทอม) ลาออกเพื่อไปทำงานหาเงินช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในครอบครัว ร้อยละ 16.66 และสอดคล้องกับข้อมูลจากกองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ปีที่เข้าศึกษา 2563 พบว่า สาเหตุที่นิสิตพ้นสภาพมาจาก ไม่ชำระเงินค่าลงทะเบียนเรียน ไม่มาลงทะเบียนเรียน และจากการลาออกของนิสิตเอง และสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ วชิรี (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลการลาออกกลางคันของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต พบว่าปัจจัยด้านครอบครัวส่งผลกระทบต่อผลการออกกลางคันของนักศึกษา คือ ปัญหาค่าใช้จ่าย เช่นเดียวกับงานวิจัยของ สุดารัตน์ (2015) ศึกษาการลาออกกลางคันของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุการลาออกกลางคันของนักศึกษาที่เป็นสาเหตุหลัก คือ สาเหตุด้านเศรษฐกิจของครอบครัวของนักศึกษา ประเด็นที่น่าสนใจ คือ จะเห็นได้ว่า ปัจจัยด้านครอบครัวและภูมิฐานะของนิสิต ประกอบด้วยหลายปัจจัย คือ ความพร้อมพื้นฐานทางเศรษฐกิจ การสนับสนุนของครอบครัว การหย่าร้างของผู้ปกครอง และปัญหาด้านภูมิฐานะ ผลรวมเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางแต่เมื่อสอบถามด้วยแบบสอบถามปลายเปิด ปัจจัยทางด้านครอบครัวกลับเป็นปัจจัยที่มากที่สุด คือ นิสิตถูกรบกวนด้วยปัจจัยด้านครอบครัวบ้างทำให้เรียนซึ่งนิสิตไม่ชอบเรียนในหลักสูตรดังกล่าว อาจเกิดได้จาก ข้อจำกัดของแบบสอบถามปลายเปิด การให้ข้อมูลเดียวกันอาจเกิดเนื่องจากการเข้าใจในข้อความที่แตกต่างกันได้ หรือตัวเลือกมากเกินไปอาจจะทำให้เกิดความสับสน (อาธง, 2565)

ความสัมพันธ์ระหว่างสาขาวิชา กับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลาออก พบว่าสาขาวิชา กับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลาออก มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าระดับความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก ($r = 0.9976$) กล่าวคือ หากมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลาออกที่สูงขึ้น ก็จะส่งผลให้สาขาวิชาที่มีการลาออกของนิสิตมากขึ้น ทั้งนี้อธิบายได้ว่า สาขาวิชาที่เรียนกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลาออกนั้นมีความสัมพันธ์กัน เนื่องจาก บางสาขาวิชาที่มีเนื้อหาที่ยากเกินไปนิตเรียนไม่ไหว นิสิตไม่มีความถนัดในหลักสูตร/สาขาวิชาที่เรียน รายวิชาภาษาอังกฤษที่นิสิตเรียนมีความยากมาก วิชาโทที่นิสิตเรียนมีความยากมาก นิสิตจึงเรียนไม่ไหว จึงส่งผลให้นิสิตตัดสินใจลาออกเพื่อไปเรียนในสาขาวิชาที่ตัวเองถนัด โดยสาขาที่เรียนไม่สอดคล้องกับความถนัดและความสามารถของตัวเอง ไม่ถนัดในสาขาวิชาที่เรียน (วรินทร์, 2560) ปัจจัยด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน เป็นสาเหตุการออกกลางคันมากที่สุด (โกมล, 2558)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาควรมีมาตรการป้องกันการลาออกกลางคันของนิสิตโดยควรมีการจัดทำแผนการป้องกันในระยะยาว ซึ่งควรได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ผู้สอน เจ้าหน้าที่ และตัวนิสิตเอง
2. สถานศึกษาควรจัดทำแผนการจัดสอนเสริมสำหรับนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำ ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการลาออกกลางคัน
3. สถานศึกษาควรจัดทำแผนและทบทวนหลักสูตรโครงสร้างและรายละเอียดของวิชาหลักและวิชารองว่ามีความเหมาะสม กับสถานการณ์การเรียนปัจจุบันหรือไม่
4. สถานศึกษาควรจัดให้มีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางด้านการศึกษอย่างต่อเนื่อง
5. สถานศึกษาควรจัดให้มีการให้ทุนการศึกษาสำหรับนิสิตที่ขาดแคลนทุนทรัพย์
6. สถานศึกษาควรจัดให้มีคณะทำงานหรือที่ปรึกษาทางด้านปัญหาสุขภาพของนิสิต
7. สถานศึกษาควรจัดให้มีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง อาจารย์ที่ปรึกษา เจ้าหน้าที่ เพื่อป้องกัน การลาออกกลางคันของนิสิต

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาเชิงลึกในแต่ละปีการศึกษาให้ครอบครัวกลุ่มปัจจัยที่มีผลต่อการลาออกของนิสิต เพื่อสามารถนำผลการศึกษาไปกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาทางการศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดีจากความกรุณาของคณะศิลปศาสตร์ และมหาวิทยาลัยพะเยา ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา กาวีระ คณบดีคณะศิลปศาสตร์ ผู้บริหารและคณาจารย์ คณะศิลปศาสตร์ และผู้บริหารมหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่านที่ให้การสนับสนุนในการจัดทำงานวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมกฤษ ตาชม ผู้ซึ่งให้ความอนุเคราะห์เป็นอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา พร้อมทั้งตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการทำวิจัยตลอดถึงให้กำลังใจกับผู้จัดทำ และขอขอบคุณ นิสิตคณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยพะเยาที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม หากพบข้อบกพร่องผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขออภัยเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากงานวิจัยฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาแด่คุณบิดา มารดา ตลอดจนบูรพคณาจารย์ ผู้ประสาทความรู้ให้แก่ผู้ทำงานวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา. 2563. ข้อมูลจำนวนนิสิตปัจจุบัน จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา. [Online]. Available: www.reg.up.ac.th. (เข้าถึงเมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2563).
- ฐานิตา ลอยวิรัตน์ กุศล แก้วหนู เกศริน คงจันทร์ และสุกฤทธิรา รัตนวิไล. 2558. สาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสภาพการเป็น นักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สงขลา. 72 หน้า.
- ณัฏฐ์ สุขสีทอง. 2561. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสาเหตุการลาออกกลางคันของนักศึกษาสาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่: มุมมองนักศึกษาปัจจุบัน. รายงานการวิจัย. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. เชียงใหม่. 70 หน้า.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2545. การวิจัยเบื้องต้น. สุวีริยาสาส์น. กรุงเทพมหานคร. 171 หน้า.
- พัชรี ศรีพุทธา จิรัฐธา ภูญอุบ และพนิดา ทรงรัมย์. 2557. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกรย้ายสาขา ของ นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 8(3): 125-137.
- พิมพ์ผกา วงศ์กองแก้ว, อมรา ครองแก้วและอนุ ธัชยะพงษ์. 2560. สาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต ตามทัศนคติของนักศึกษาปกติสาขาวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. หน้า 731-742. ใน: การประชุมระดับชาติ ครั้งที่ 4. 26-27 พฤศจิกายน 2551. สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ไพศาล วรคำ. 2559. การวิจัยทางการศึกษา (Education Research). ตักสิลาการพิมพ์. มหาสารคาม.
- ภาภรณ์ เหล่าพิสัย และ จรรย์ แสนราช. 2562. การศึกษาการลาออกกลางคันของนักศึกษาระดับปริญญาตรีโดยใช้เทคนิควิธีการ ทำเหมืองข้อมูล. วารสารวิทยาศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. 16(2): 61-71.
- มหาวิทยาลัยพะเยา. 2563. คู่มือนิสิต ประจำปีการศึกษา 2563. มหาวิทยาลัยพะเยา. พะเยา. 1143 หน้า
- วรินทร์ รัชโพธิ์. 2017. สาเหตุการออกกลางคันของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาลัย การเมือง การปกครอง มหาวิทยาลัย มหาสารคาม. Journal of Politics and Governance. 7(2): 335-346.
- วัชร ตระกูลงาม อำไพ อินทรประเสริฐ จิราพร รอดพ่วง และสิริภิญญา อินทรประเสริฐ. 2550. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวน ดุสิต. กรุงเทพมหานคร. 112 หน้า.
- สาวิตรี สอาดเทียน. 2562. สาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมวิทยา (การพัฒนาชุมชน) คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม. 4(1): 64-85.
- สุกัญญา ทารส. 2562. ปัจจัยจำแนกการออกกลางคันของนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม. 15 หน้า.
- สุดารัตน์ พิมพ์รัตนกานต์. 2015. การศึกษาสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพและ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง กรณีศึกษา : วิทยาลัยเทคโนโลยีวิบูลย์บริหารธุรกิจ รามอินทรา เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร. 1(1): 67-79.
- สุรพงษ์ คงสัตย์ และธีรชาติ ธรรมวงค์ .2551. การหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC). [Online]. Available: www.reg.up.ac.th. (เข้าถึงเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2565).
- อรวรรณ ศรีโสมพันธ์. 2558. ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง : การวิจัยเชิงปริมาณ. หน้า 1-38. ใน: เอกสารประกอบโครงการ ฝึกอบรม “สร้างนักวิจัยรุ่นใหม่” (ลูกไก่). 1-2 ธันวาคม 2558. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- อาจง สุทธาศาสตร์. 2565. บทที่ 8 เครื่องมือ วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล [Online]. Available: <http://www.udru.ac.th>. (เข้าถึงเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2565).
- Hinkle, D.E, William, W. and G.J. Stephen. 1998. Applied Statistics for the Behavior Sciences. 4th ed. Houghton Mifflin. New York. 118 pages.
- Likert, R.A. 1961. New Patterns of Management. McGraw-Hill Book Company Inc. New York. 223 pages.